

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. XIII. Exponuntur testimonia D. Thomæ, quæ Petrus à S. Joseph nobis
objicit in opusculo quod D. Thomæ defensionem appellat

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

ut docent Theologi cum S. Thoma hęc quæst. 9. art. 1. & patet ex dictis disputatione præcedenti: Ergo nulla motio purè moralis & objectiva, potest esse de se & ex natura sua efficax.

119. Confirmatur tertio: Morio moralis se habet per modum suasionis: Sed nulla motio se habens per modum purè suasionis, potest esse per se & ex natura sua efficax: Ergo nec ulla motio moralis. Major patet, Minor probatur ex D. Thoma 1. p. quæst. 11. art. 2. ubi ait: *Solus Deus efficaciter potest movere voluntatem; Angelus autem & homo, per modum suadentis*: Ergo ex D. Thoma motio quæ se habet per modum suasionis, non est de se efficax & infallibilis. Unde idem S. Doctor 3. contra Gent. cap. 92. ait, quod *actio Angeli operatur aliquid ad electionem hominis, per modum persuadentis*: Ex quo infert postea, quod *cum dispositio quæ est ex intellectu persuasione, necessitatem ad eligendum non inducat, non semper homo eligit id quod Angelus custodiens intendit; semper tamen hoc homo eligit, quod Deus operatur in ejus voluntate*. Quibus verbis aperte declarat, quod Deus efficaciter & infallibiliter movet voluntatem, quia eam movet physice, & aliquid in ea operando: Angelus verò è contra eam efficaciter movere non potest, quia movet ipsam solum moraliter, & per modum suadentis; subindeque ejus doctrina D. Thomæ, nulla motio purè moralis & objectiva potest esse de se & ex natura sua efficax. Quare D. Prosper in versibus supra paragrapho 8. relatis, divinæ gratiæ efficacitatem expendens, ait illam non movere solis consiliis & suasionibus, sed intus mentem hominis immutare ac reformare. Et D. Bernardus ibidem adductus, dicit quod illa voluntatem applicat operi, & opus explicat voluntati.

120. Inferes ultimo, sublatà scientià medià, necessariò admittendam esse prædeterminationem physicam; subindeque omnia argumenta, quibus hujus scientiæ impossibilitatem in tractatù de scientià Dei demonstravimus, physicæ prædeterminationis necessitatem astruere.

Probatur breviter hoc corollarium, & ostenditur connexio, quæ reperitur inter has duas celebres quæstiones, seu inter destructionem scientiæ mediæ, & positionem prædeterminationis physicæ. Sublatà scientià medià, quæ Deus in signo rationis antecedenti situm decretum, præciat actus nostros liberos conditionatè futuros, in eorum veritate objectiva, aut in comprehensione voluntatis humanæ, necessariò debet admitti decretum prædeterminans, in quo tanquam in medio eisdem actus certò & infallibiliter possit cognoscere: Ergo sublatà scientià medià, necessariò debet poni prædeterminatio physica. Consequentia patet: quia physica prædeterminatio est executio, seu motio executiva decreti prædeterminantis, ac veluti rivulus ab illo fonte promanans. Antecedens verò sic ostenditur. Futura contingentia non possunt nisi duplici via cognosci, scilicet vel in se, ratione veritatis determinatæ quam habeant in seipsis, vel in suis causis; inter quas præcipua est divinum decretum, quod est prima radix totius existentia futuritionis, cum nihil fiat in rerum natura, vel futurum sit, nisi dependenter à Deo liberè volente, seu à libera divinæ voluntatis determinatione: Sed divinum decretum non potest esse causa futuritionis & existentia actuum nostrorum liberorum, nisi sit prædeterminans: Ergo sublatà scientià medià, quæ Deus

A in signo rationis antecedenti decretum futura contingentia in eorum veritate objectiva cognoscat, necessariò debet admitti decretum prædeterminans, in quo tanquam in medio possit ea cognoscere. Major & Consequentia patent. Minor etiam est evidens: Tum quia omnis causa est prior saltem naturà & causalitate suo effectu: Tum etiam quia decretum purè indifferens, & à voluntate humana quantum ad speciem actus determinabile (quale fingunt in Deo defensores scientiæ mediæ) non causalitè, sed supponit, vel expectat liberam nostræ voluntatis determinationem: Ergo ut divinum decretum sit radix & causa determinatæ futuritionis actuum nostrorum liberorum, necessariò debet esse prædeterminans voluntatem, & non purè indifferens, atque ab ea determinabile, quantum ad speciem actus.

§. XIII.

ponuntur testimonia D. Thomæ, quæ Petrus à S. Joseph nobis objicit in opusculo quod D. Thomæ defensionem appellat.

Priusquam Doctoris Angelici testimonia profertam, quæ nonnullis, parùm in ejus doctrina versatis, aliquam possent ingerere difficultatem, eruditum Lectorem monendum censui, mirum nullo modo videri debere, si aliquid in S. Doctore, doctrinæ toties & tam evidenter ab ipso explicatæ & comprobatæ, apparenter contrarium reperitur. Cum enim S. Præceptor tot & tanta volumina conscripserit, & toties præsentem questionem pertractaverit (adeo ad discernendum difficilem, inquit Augustinus, ut quando defenditur liberum arbitrium, Dei gratiæ dari videatur; quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium præterit aufert) nihil inquam mirum esse debet, si alicubi quecumque dixissetur, quod in favorem, seu potius à dulationem liberi arbitrii, contra divini auxilii efficaciam & causalitatem ab Adversariis detorquei possit. Unde de D. Thoma dicere licet, quod de S. Augustino Facundus Hermianensis innotuisti contra Morianum præclare monuit: *Quis (inquit) in hoc miremur? (nempe si quæ D. Augustinus aptè in loco dixit, detorqueantur ad tenus ab ejus mente maxime alienos) neque enim melius loqui potuit, quam Propheta, quam Apostolus, quam Evangelista; quorum verbis similiter male intellectis, & incongruè adhibitis, tam multi hæretici defendere conantur errores*. Hoc præmisso, breviter hęc referam & exponam D. Thomæ testimonia, quæ Petrus à S. Joseph in opusculo quod D. Thomæ defensionem appellat, nobis objicit, quæ ex Suarezio, Ruizio, aliisque Recentioribus diligenter collegit, & redegit in ordinem. Ea solum prætermittam, quæ nullam difficultatis speciem continent: ne in rebus inutilibus immoremur, & tadium ac molestiam studioso Lectori ingeramus.

Objicit ergo prædictus Author disp. 1. sect. 1. quatuor ex S. Doctore, quæ physica prædeterminationi videntur adversa. In primis S. Thomas opusc. 6. quæst. 38. docet hanc propositionem: *Deus non agit in anima, nisi per nostrum influxum*: falsam esse. Et quæst. 22. de verit. art. 8. asserit Deum interdum movere voluntatem, nihil in eam imprimendo: *At hæc (inquit Adversarius) non assereret, si existimaret cau-*

secundam egerit semper ad operandum prava Dei motione in ea recepta: Ergo talem motionem non docuit.

Secundò: Idem S. Doctor 1. p. qu. 103. art. 1. ad 3. illud discrimen constituit inter sagittam emissam, & creaturam operantem, quod sagitta recipit impulsus ipsius naturæ superadditum, & ad violentiam spectantem; id autem quod creaturæ à Deo recipiunt, est earum natura. Quibus verbis negare videtur in creaturis quæcumque motionem, distinctam ab inclinatione naturali & intrinseca, quâ in suas operationes tendunt, & quæ ipsis in earum productione indita est ab Authore naturæ.

Tertiò, Quoties idem S. Doctor tradit divisionem actûs, illum ad æqualecat in primum & secundum. Sed hæc divisio non esset adæquata, si daretur prædeterminatio physica: ipsa enim neque esset actus primus, neque secundus, utpote à virtute agendi, & ipsa operatione distincta: Ergo esset actus tertius.

Quartò, S. Thomas interdum asserit, conceptum Dei universalem modificari & determinari per causas secundas: At hoc esset falsum, si eas ad agendum physicè prædeterminaret: Ergo physica prædeterminatio principiis doctrinæ D. Thomæ adversari videtur.

Veruntamen hæc parùm urgent, & facile diluipossunt. Ad primum enim responderet, D. Thomam solum intendere, quod Deus non semper animam aut voluntatem movet, in eam influendo seu imprimendo habitualia gratiæ & charitatis dona, sed interdum eam movet solis auxiliis actualibus, ut clarè se ipsum explicat locis citatis; ait enim in prædicto opusculo, post verba ab Adversario relata: *Manifestum est enim quod Deus in anima agit, non solum causando in ea aliquem habitum, puta gratiæ, vel virtutis, sed etiam inclinando liberum arbitrium ad hoc vel ad illud; quod non proprie dicitur influere, sed magis movere ad actum.* Et questione citata de veritate, postquam dixit: *Sicut voluntas potest immutare actum suum in aliud, ita & multò amplius Deus, statim subdit: Immutat autem voluntatem dupliciter; uno modo movendo tantum, quando scilicet voluntatem movet ad aliquid volendum, sine hoc quod aliquam formam imprimat voluntati, sicut sine appositione alicujus habitus quandoque facit ut homo velit quod prius non volebat: altero modo imprimendo aliquam formam in ipsam voluntatem: sicut enim ex ipsa natura, quam Deus voluntati dedit, inclinatur voluntas in aliquid volendum; ita ex aliquo superaddito, sicut est gratia, vel virtus, inclinatur ulterius ad volendum aliquid aliud, ad quod prius non erat determinata, naturali inclinatione.* Ex qua doctrina tantum abest, quod aliquid contra nos possit inferri; quin potius per ipsam magis nostra stabilietur ac roboretur sententia: Tum quia S. Doctor ait, quod sicut voluntas potest immutare actum suum in aliud, ita & multò amplius Deus; atque adeò sicut voluntas physicè se movet de uno actu in alium, absque laesione libertatis; ita & à fortiori Deus potest, illæsa ipsius libertate, eam physicè præmovere, seu de uno actu mutare in alium, ut supra arguebamus: Tum etiam, quia D. Thomas ibidem ait, quod Deus movendo liberum arbitrium, facit quod homo velit quod anrea non volebat: At per concursum simultaneum Deus non movet liberum arbitrium, nec facit quod homo velit, ut supra ostensum est: Ergo D. Thomas iisdem

Tom. III.

locis, quæ Adversarius nobis opponit, non obscure docet prædeterminationem physicam, tantum abest quod illi adversetur.

Ad secundum dicendum, sermonem ibi esse de institutione & constitutione naturæ in actu primo, ultra quam determinationem indiget motione ad actum secundum applicante, ut docet S. Thomas hic qu. 109. art. 1 ubi ait: *Actio intellectus & cujuscumque entis creati dependet à Deo quantum ad duo, uno modo in quantum ab ipso habet perfectionem sive formam per quam agit, alio modo in quantum ab ipso movetur ad agendum.* Et qu. 3. de potentia art. 7. ad 7. *Virtus naturalis (inquit) qua est rebus naturalibus in sua institutione collata, inest eis ut quadam forma habens esse ratum & fixum in natura: sed id quod facit Deus in illis ut actualiter operentur, habet quoddam esse incompletum, eo modo quo colores sunt in aere, & virtus artis in instrumento artificis.* Falsum ergo est quod ait Petrus à S. Joseph, *nullam in creaturis dari motionem, distinctam ab ea inclinatione naturali & intrinseca, quâ in suas operationes tendunt, & qua ipsis in earum productione indita est.* Unde D. Thomas locis supra citatis, præsertim quæstione citata de potentia, docet Deum movere causas secundas ad operandum, non solum quia dedit illis virtutes operativas, & conservat eas, sed etiam quia illis applicat ad agendum.

Quod testimonium adeò clarum & perspicuum est, ut Suarez Adversariorum Coriphæus, & in eludendis D. Thomæ testimoniis sagacissimus, nullam omnino fugam invenire potuerit, sed coactus fuerit concedere in libro de concursu Dei cap. 11. D. Thomam eo loco verè docuisse præmotionem physicam. Addit tamen Doctorem Sanctum, peritorem factum, in utraque sua summa (Theologica scilicet & contra Gentiles) quæ, inquit, sunt quasi ultimum ipsius testamentum, virtualiter se retractasse; quatenus 1. p. qu. 105. art. 1. loquens de modo quo Deus concurrit cum causis secundis, postquam probavit quod Deus potest dici causa actionum creaturarum, & in quantum produxit virtutes operativas causarum secundarum, & in quantum eas conservat, addit tertio loco, & in quantum eas quasi applicat ad operationem, sicut artifex applicat securim ad sciendum: nam particula illa quasi, diminutiva est, & indicat Deum verè & proprie non præmovere & applicare causas secundas ad operandum, sed similitudinariè tantum & metaphorice.

Sanè mira est hujus Authoris sagacitas, & in expendendis ac enucleandis verbis D. Thomæ diligentia. Sed quæso cur etiam non fuit æquè exactus & religiosus in expendendis Scripturæ testimoniis? Quare similiter non negat Christum esse verè Filium Dei unigenitum, eò quod S. Joannes testetur se vidisse gloriam ejus quasi unigeniti à patre? Cur etiam non negat esse verum ignem in purgatorio, eo quod D. Paulus 1. ad Corinth. 3. dicat de illo qui superædificat fœnum & stipulam; *salvus erit, sicut tamen quasi per ignem*: qui locus fere unicus est in Scriptura Sacra, ex quo fideles inferunt esse verum ignem in purgatorio. Miror etiam prædictum Authorem non advertisse S. Thomam eodem articulo citato 1. partis in resp. ad 3. relicta illà particula, quasi, dicere absolute, & formalibus verbis, quod Deus non solum dat formas rebus, sed etiam conservat eas in esse, & applicat eas ad agendum. Quod idem

Y

expref.

expresserit lib. 3. contra gentes cap. 70. & passim in omnibus suis operibus, illā particulā, quasi, semper prætermittit.

Porro si quærat aliquis, cur D. Thomas in corpore dicitur articuli ex prima parte, illam particulam addiderit, ratio in promptu est, quia scilicet ibi comparat motionem Dei in creaturas, cum motione artificis, respectu cultelli: unde ut innueret in hoc exemplo non reperiri omnimodā paritatem, sed aliquam dissimilitudinem (nam cultellus, & alia instrumenta artium, ita moventur & applicantur ab artifice, ut tamen seipsa non moveant & applicent; agentia vero creata, si viventia sint & libera, ita moventur à Deo, ut tamen seipsa moveant & applicent, ut declarat idem S. Doctor 1. p. qu. 105. art. 4. ad 2. ubi ait: *moveri ex se, non repugnat ei quod moventur ab alio*) ut inquam, hoc discrimen, quod inter instrumenta artis & causas secundas reperitur, indicaret, addidit particulam illam quasi. Unde idem S. Doctor qu. 24. de verit. art. 1. ad 5. sic habet: *Instrumentum dupliciter dicitur; uno modo proprie, quando scilicet aliquid ita ab altero movetur, quod non confertur ei à movente aliquod principium talis motus; sicut serra movetur à carpentario, & tale instrumentum est expertis libertatis: alio modo dicitur instrumentum magis communiter, quicquid est movens ab alio motum, sive sit in illo principium sui motus, sive non; & sic ab instrumento non oportet quod omnino excludatur ratio libertatis, quia aliquid ita potest esse ab alio motum, quod tamen seipsum moveat, & ita est de mente humana.*

Quare defectum & absurditatem allatæ responsionis vidit tandem ipsemet Suarez post aliquid tempus, aut saltem ille qui sub nomine Suarezii, Lugduni Anno 1651. tomum de auxiliis, qui est secundus operis tripartiti, in lucem edidit. Nam libro 3. illius tomi capite 38 cum sibi respondendum esset ad illam autoritatem citatam ex qu. 3. de potentia, & ad alias similes quæ passim occurrunt in D. Thoma, non ausus est stare in prima sua solutione: quia illam non solum Capreolo, & omnibus antiquis D. Thomæ discipulis, contrariam esse cognovit, qui omnes & autoritate illius articuli, & eodem modo loquendi utuntur, verum etiam ab omnibus Doctoribus, tanquam ridiculam & fictitiam rejici, & manifestissimis rationibus expugnari: sed retractans illud quod dixerat libro 1. de concursu Dei capite 11. nempe & Thomam in Summa Theologica se retractasse, conatur explicare ejus mentem, recurriendo ad communem aliorum solutionem, qui dicunt S. Doctorem nomine motionis & applicationis intellexisse concursum simultaneum; quam tamen solutionem supra paragrapho 1. evidentissimis D. Thomæ testimoniis confutavimus, eamque ipsemet Suarez loco citato de concursu Dei (illius falsitatem haud dubie recognoscens) trade re ausus non fuerat, sed aliam jam impugnatam, imò & ab ipso tandem reprobata, fabricaverat.

Ad tertium respondetur, concessa Majori, negando Minorem: licet enim prædeterminatio physica non sit actus primus, neque secundus, non tamen est actus tertius, sed aliquid median inter actum primum & secundum, & se habens per modum nexus & vinculi utrumque conjungentis: sicut modus unionis, quem aliqui inter materiam & formam admittunt, non est aliqua tertia pars ab aliis distincta, sed ali-

A quis nexus intermedium utramque conjungens. Ad quartum dicendum, quod quando Divus Thomas asserit Dei motionem vel concursum solum intendit docere, quod Deus attemperat motionem naturæ rerum, quas movet & applicat ad agendum; ita ut causas necessarias & naturales moveat ad unum per modum naturæ, non relinquendo in eis potentiam ad oppositum, quia illarum natura eam non exprobit; liberas vero prædeterminat ad unum per modum liberi, relinquendo potentiam ad oppositum, & præsuppositā in intellectu indifferenti objectivæ judicii, quæ est proxima radix libertatis; & hoc est Deum determinari à causis secundis materialiter & objectivè, quod non impedit quominus per suam motionem & concursum in genere causæ efficientis eas ad agendum præmoveat, & physicè prædeterminet, conformiter ad illarum conditionem & naturam. Unde divina motio non impedit quin causæ liberæ contingenter & liberè operentur, imò potius hoc in ipsis efficit, ut luculenter expendit S. Doctor 1. p. qu. 83. art. 1. ad 3. dicens: *Deus est prima causa movens & naturales causas & voluntarias; & sicut naturæ libere causas, movendo eas, non aufert quin actus earum sint naturales; ita movendo causas voluntarias, non aufert quin earum actiones sint voluntarie, sed potius hoc in eis facit: operatur enim in unoquoque, secundum ejus proprietatem.*

Ex quo patet, frivola ac futiia esse quæ objicit Adversarius sect. 2. ejusdem opusculi, ubi sic discurrit: Si Deus prædeterminaret causas secundas ad agendum, nulli darentur effectus contingentes: quia (inquit) motio hæc prædeterminans ejus est conditionis, ut illa postea necessariò sequatur effectus, tam in causis liberis, quam in naturalibus; ita ut non possit non esse.

Addit, juxta D. Thomam, creaturas irracionales moveri necessariò ad suos actus, rationales vero voluntariè & liberè, & tanquam habentes dominium in eos actus ad quos moventur; hoc autem discrimen frustra assignari, si tam creaturæ rationales quam irracionales ad omnes suos actus physicè prædeterminentur: sicut enim in ea hypothefi signis v. g. sine motione prædeterminante agere nequit, & cum illa non potest non agere; ita (inquit) homo non potest actum ullum elicere, si caret prædeterminatione, eà vero positā, non potest non operari: ubi ergo habebit locum discrimen à S. Thoma assignatum, & quomodo posita motione Dei voluntas adhuc retinebit dominium in proprium actum?

Addit etiam, D. Thomam frequenter docere, futura contingentia non posse certò cognosci in suis causis, & ubique recurrere ad eorum existentiam in æternitate, secundum quam actus ea esse præsentia ab æterno conspectu divino: si autem homo prædeterminatur physicè ad suos actus, cum positā illā prædeterminatione, necesse sit in sensu composito eum operari, & impossibile sit absolute illius operationem impediri, vel ab ipso, vel à quacunque alia causa; quis dubitet quin Deo in ejusmodi præmotione efficacissima, & prorsus ineluctabili, certò, imò certissimè, futuros actus nostros intueri possit? Ergo D. Thomas physicam prædeterminationem non agnoscit.

Sed hæc, ut dixi, nullius sunt roboris. Ad primum enim facile responderet, quod licet motus prædeterminans ejus sit conditionis & naturæ, ut eâ positâ necessariò seu infallibiliter sequatur effectus, tam in causis liberis, quam in naturalibus, diversimodè tamen; nam ita causas necessarias ad unum per modum naturæ movet & applicat, ut nullam in eis relinquat potentiam ad oppositum; quia hoc ita exigit illarum natura; unde eâ positâ effectus sequitur necessariò, necessitate absoluta, quæ omnem libertatem & contingentiam tollit: causas verò liberæ ita ad agendum impellit, ut tamen in eis relinquat potentiam ad oppositum, quia natura & conditio causæ liberæ hoc exposcit; quare eâ positâ effectus sequitur necessariò necessitate tantum infallibilitatis, quæ libertati & contingentia non præjudicat. Unde D. Thomas qu. 22. de veritate art. 3. sic ait: *Quamvis non esse effectus divina voluntatis non possit simul stare cum divina voluntate, tamen potentia desciendi effectum divina voluntatis, simul stat cum divina voluntate.* Et in 1. ad Annibaldum dist. 47. qu. unica art. 4. ad 2. *Quamvis contrarium ejus quod est volitum à Deo, non possit stare cum voluntate divina; possibilitas tamen ad contrarium potest stare cum ea, propter contingentiam causæ mediæ; & hoc sufficit ad hoc ut effectus contingens, & non necessarius.*

Ex hoc patet solutio ad secundum, & discrimen inter creaturas racionales & irracionales: nam creaturæ racionales & liberæ, sub motione prædeterminante retinent potentiam ad oppositum; subindeque dominium actualem in proprio actum, quem ita eliciunt, ut possint non elicere, vel ab illo cessare, potentia antecedenti, & in sensu diviso; non verò creaturæ irracionales & necessariæ: quando enim ignis v.g. movetur ad calefaciendum, vel sol ad illuminandum, ita ad hunc actum applicatur, ut sub motione divina non retineat potentiam, etiam antecedentem, seu in sensu diviso, ad negationem ejus, vel ad actum oppositum. Dixi, sub motione divina, quia posse non agere in sensu diviso, non est posse non operari, divisâ, semotâ, & veluti ex causa motione prædeterminante (ut perperam supponit Adversarius toto illo opusculo) sed sub ipsa motione retinere potentiam ad non agendum, vel ad agendum oppositum, ut alibi fusè exposuimus.

Ad tertium respondeo, quod quando S. Thomas docet futura contingentia non posse certò cognosci in suis causis, loquitur de causis secundum se consideratis, & prout abstrahunt à divino decreto prædeterminante (sic enim non possunt esse medium ducens ad certam & infallibilem futurorum contingentium notitiam, ut contra Molinam ostendimus in tractatu de scientia Dei) non verò de causis secundis, prout subsunt divinæ motioni & prædeterminationi, seu quatenus efficaci divinæ voluntatis decreto inordinantur; sic enim habent rationem mediæ, in quo Deus futura contingentia certò & infallibiliter cognoscit, ut docet D. Thomas 1. contra gent. cap. 67. ratione 3.

Nec obstat quod idem S. Doctor variis in locis recurat ad præsentiam futurorum contingentium in æternitate: Tum quia talis præsentia prioritate naturæ supponit decretum prædeterminans voluntatis divinæ, quo hujusmodi futura transferuntur à statu meræ possibilitatis ad statum determinatæ & infallibilis

Tom. III.

A futuritionis, ac in eo tanquam in ratione à priori & causâ virtuali fundatur: Tum etiam, quia per hoc intendit declarare, scientiam Dei, respectu futurorum contingentium, non esse abstractivam, & simplicis intelligentiæ (qualis est cognitio Prophetarum) sed intuitivam & visionis, qualis est cognitio rei præsentis. Vel etiam vult significare, quod scientia Dei respectu futurorum contingentium, est certa & infallibilis omnibus modis, & non habet solùm certitudinem & infallibilitatem ex parte mediæ in quo fundatur (decreti scilicet prædeterminantis) sed etiam ex parte objecti quod contemplatur, quod quando cognoscitur ut præsens in æternitate, ratione talis præsentia, habet quendam specialem modum certitudinis, quem non habet ex efficacia & infallibilitate divini decreti, ut in tractatu de scientia Dei fusè exposuimus.

Diss.
4.
art. 5.
§. 5.

§. XIV.

Alia D. Thomæ testimonia exponuntur.

OBIIICIT Adversarius sect. 3. difficile D. Thomæ testimonium, desumptum ex hac parte quæst. 9. art. 6. ad 3. ubi exponens quare Deus moveat voluntatem hominis ad agendum, & tamen non sit causâ peccati, sic ait: *Deus movet voluntatem hominis, sicut universalis motor, ad universale objectum voluntatis, quod est bonum, & sine hac universali motione homo non potest aliquid velle: sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc vel illud, quod est verè bonum vel apprensens bonum; sed tamen interdum specialiter Deus movet aliquos ad aliquid determinatè volendum, quod est bonum, sicut in his quos movet per gratiam, ut infra dicitur.* In quibus verbis (subdit Petrus à S. Joseph) tria ponderanda sunt. Primum est, quod Deus movet voluntatem hominis, sicut universalis motor, ad bonum universale; quia scilicet ei tribuit naturalem inclinationem ad tale bonum. Secundum, hominem ex proprio rationis judicio seipsum determinare ad volendum hoc vel illud bonum, sive verum, sive apparens; id est tam ad actum bonum, quam ad malum, ita ut ad neutrum aliunde determinetur. Tertium, quod etsi voluntas se determinet ad volendum hoc vel illud, interdum tamen propter specialem rei exigentiam, Deus movet aliquos per gratiam ad aliquid determinatè volendum, ut quando Deus hominem excitat ad actum contritionis vel amoris Dei. Hæc autem aperte impugnant prædeterminationem physicam, juxta quam voluntas à Deo inclinatur & determinatur, non tantum ad bonum in genere, sed etiam ad bona particularia, tam quoad specificationem, quam quoad exercitium: neque solùm requiritur præmotio aliqua specialiter propter actus bonos ordinis supernaturalis; sed ea etiam generatim necessaria dicitur ex munere primæ causæ, & ob indifferentiam voluntatis ad omnes actus naturales, sive ji boni sint, sive mali.

Huic celebri D. Thomæ testimonio adjungit Adversarius duo alia desumpta ex libro 2. sententiarum. Primum habetur dist. 25. qu. 1. art. 1. ad 3. ubi S. Doctor sic ait: *Determinatio actionis & finis in potestate liberi arbitrii constituitur, unde remanet sibi dominium sui actus.* Ex quo patet, Deum ita operari cum libero arbitrio, ut ei relinquat facultatem seipsum determinandi,

136

Y 2

di,